

Jaarplan 2024 Natuurrijk Limburg

*Akkers en weiden
vol leven...*

In het perspectief van de strategie 2023-2025

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
1. Missie, visie en kernwaarden	4
1.1 Missie.....	4
1.2 Visie	4
1.3 Kernwaarden	4
1.4 Strategische speerpunten.....	5
2. Groei beheer in kwantiteit en kwaliteit	6
2.1 Kwantitatief.....	6
ANLb 2023-2028.....	6
2.1.1 ANLb doelstelling 2024	6
Pluspakketten.....	7
Limburgs Plan Landelijk Gebied	7
2.2 Kwalitatief	8
2.2.1 Kwaliteit van beheer via het ANLb	8
2.2.2 De “groene transitie” van de landbouw.....	8
2.3 Experimenteerruimte: projecten en pluspakketten.....	9
Innovatie van het ANLb.....	9
2.4 Beschrijving smaakmakendste projecten.....	10
2.4.1 Beschermingsplan Patrijs Limburg	11
2.4.2 Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW)	11
2.4.3 Beheerpakketten Biodiversiteit Melkveehouderij en -akker (BBM en BBA)	11
2.4.4 Arla (verlengde van Beheerpakketten BiodiversiteitsMonitor)	12
2.4.5 Ecoregeling	12
2.4.6 Boomvalk.....	12
2.4.7 Zouwdal	12
2.5 Overige Kansen	13
2.5.1 Nationaal- en Limburgs Programma Landelijk Gebied	13
2.5.2 Aanvalsplan Landschapselementen	13
3. Samenwerking directe partners en stakeholders	14
3.1 Bestuur & leden	14
3.2 Collectieven	14
3.3 Stakeholders.....	14
4 Interne Organisatie	17
5 Communicatie	20
6 Financiën en Begroting 2024.....	23
Bijlage 1: Ambitie Natuurrijk Limburg 2025	25
Bijlage 2: Overzicht SWOT	26
Bijlage 3: Actuele bezetting werkorganisatie Natuurrijk Limburg.....	28
Bijlage 4: Bestuur en Ledenraad	29

INLEIDING

2023 was een hectisch jaar voor de organisatie van Natuurrijk Limburg. Het nieuwe GLB beleid (pijler 1 en 2) werd met de nodige kinderziektes ingevoerd, onze nieuwe gebiedsaanvraag 2023-2028 goedgekeurd en in uitvoering gebracht, vernieuwing van alle contracten van onze 1250 leden en daarnaast de uitvoering van de activiteiten zoals beschreven in het jaarplan 2023. Nu, aan het eind van 2023, kunnen we tevreden en met de nodige trots terugkijken op de bereikte resultaten in 2023 en met vertrouwen vooruit kijken naar 2024.

Governance

Het bestuur is inmiddels vrijwel volledig vernieuwd en ingewerkt. Ook de ledenraad is volledig bemenst met 15 leden. Daarnaast is de nieuwe directeur Huub Dormans vanaf april 2023 in dienst bij Natuurrijk Limburg.

Uitdagingen in 2024

2024 belooft eveneens een uitdagend jaar te worden met de verdere groei van het ANLb beheer, verbetering van de samenwerking met de collectieven, onze leden, stakeholders en uitbreiding van de organisatie om alle nieuwe taken te kunnen uitvoeren.

Activiteiten in 2024

In dit jaarplan beschrijven we de activiteiten, die we in 2024 gaan oppakken om onze missie “het realiseren van een gezonde natuurinclusieve landbouw” uit te voeren.

In het kort is dit jaarplan terug te brengen tot een drietal thema's:

1. Verder bouwen aan het ANLb door perceelsgerichte resultaten te behalen voor boerenlandsoorten;
2. Voortbouwen aan natuurinclusieve landbouw zodat dit bedrijfseconomisch aantrekkelijk is voor de boer en het ANLb een nog doelmatiger “product” wordt;
3. Versterken van de werkorganisatie, ledenraad en bestuur van Natuurrijk Limburg en versterken samenwerking met stakeholders.

Uitdaging

Een mooie uitdaging gezien het feit dat Natuurrijk Limburg een steeds belangrijkere schakel in het buitengebied is geworden door het veelvoud aan initiatieven en gemaakte beleid op het gebied van natuurinclusieve landbouw.

We zien de toekomst als een uitdaging en zijn optimistisch over de uitvoering van de aan ons toevertrouwde taken!

1. MISSIE, VISIE EN KERNWAARDEN

Eind 2023 heeft het team van Natuurrijk Limburg een tweetal sessies belegd over de missie en strategie. In de eerste helft van 2024 zullen we ook een strategiesessie met bestuur en ledenraad houden om te bezien of de missie en visie aangepast moeten worden of dat deze nog steeds leidend zijn voor onze organisatie. Voor nu houden we vast aan de missie en strategie zoals deze in het jaarplan 2023 zijn vastgesteld.

1.1 MISSIE

Kort en krachtig staat CNL voor: ‘het realiseren van een gezonde natuurinclusieve landbouw’. Dit wil zeggen: het komen tot een economisch verantwoorde landbouw die in balans is met een rijke biodiversiteit. De kwaliteit van bodem, water, lucht en klimaat gaan erop voorruit.

1.2 VISIE

In onze coöperatie stimuleren en helpen leden, bestuurders en medewerkers elkaar om via kennisdeling van het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) leefgebieden te creëren die de soortendiversiteit bevorderen. Om dit daadwerkelijk te realiseren onderschrijven we onder andere het landelijk voornemen om het ANLb-areaal uit te breiden naar 10% van het landbouwareaal. We zijn ervan overtuigd dat door de successen die dán zichtbaar worden, veel ondernemers gemotiveerd raken meer natuurinclusieve landbouw toe te passen. Van een ANLb-perceelgerichte aanpak naar een doorvlechting in de hele bedrijfsvoering.

1.3 KERNWAARDEN

We zijn ervan overtuigd dat het realiseren van bovenstaande missie en de weg daarnaar toe gebaat is bij een cultuur waarin mensen authentiek zijn, zich kwetsbaar durven op te stellen en op een open manier samenwerken en leren van elkaar. Onze kernwaarden zijn dan ook:

- **Resultaatgericht**
- **Open en transparant**
- **Samenwerken en leren van elkaar**
- **Authentiek en waarachtig**

1.4 STRATEGISCHE SPEERPUNTEN

Voor de vaststelling van de strategische speerpunten hebben we in het jaarplan 2023-2025 de analyse beschreven welke sterktes en zwaktes (dus door onszelf beïnvloedbare zaken) het meest invloed hebben op het oppakken van de belangrijkste kansen en het afwenden van de grootste bedreigingen. Op basis daarvan zijn we tot onderstaande strategische speerpunten voor 2023-2025 gekomen:

- Uitbreiden Limburgs areaal agrarisch natuurbeheer van 3% naar 10% (H.2)
- Aanboren 2^e geldstroom op zowel lokaal, provinciaal als landelijk niveau (H.2)
- In gang zetten transitie van ANLb naar natuurinclusieve landbouw (H.2)
- Versterken coöperatie, samenwerking met essentiële partners (H.3)
- Mobiliseren van leden en ledenbetrokkenheid (H.3)
- Afronden vernieuwde governance (H.3)
- Doorontwikkelen professionele organisatie en medewerkerstevredenheid (H.4)
- Structureren communicatie CNL (H.5)

Lopende zaken

We zullen onze speerpunten tegelijkertijd uitvoeren met onze reguliere taken. Deze reguliere taken beschouwen we als lopende zaken.

Omgaan met onzekerheden

Werken op het raakvlak van natuur en landbouw is complex. Zowel ecologische processen in de natuur als het uitvoeren van een agrarische bedrijfsvoering hebben veel en ingewikkelde relaties. Beleid wordt gemaakt om op dit raakvlak zoveel als mogelijk de doelen te behalen.

Veranderingen in de praktijk

Veranderingen in beleid hebben helaas niet altijd het gewenste effect. Een van de veranderingen betrof het voornoemde GLB. Het jaar 2023 is een 'leerjaar GLB' genoemd. Ook voor 2024 is te verwachten dat we flexibel moeten kunnen handelen en daar waar nodig aanpassingen moeten doorvoeren. We zijn daarin afhankelijk van veel partijen.

2. GROEI BEHEER IN KWANTITEIT EN KWALITEIT

In dit hoofdstuk worden de volgende drie strategische thema's behandeld:

- Uitbreiden areaal agrarisch natuurbeheer van 3% naar 10% van het Limburgse landbouw areaal, kwantitatief en kwalitatief
- Aanboren 2^e geldstroom op zowel lokaal, provinciaal als landelijk niveau
- In gang zetten transitie van ANLb naar natuurinclusieve landbouw

2.1 KWANTITATIEF

In onze visie hebben we beschreven dat het realiseren van 10% van het Limburgse landbouw areaal onder het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) leefgebieden creëert, die de soortendiversiteit bevordert. Dit betreft zo'n 10.000 hectare landbouwareaal.

Perceelsgericht versus bedrijfsgericht

We zijn ervan overtuigd dat door de successen die dán zichtbaar worden, veel ondernemers gemotiveerd worden om natuurinclusieve landbouw toe te passen. Van een ANLb-perceelgerichte aanpak naar een doorvlechting in de hele bedrijfsvoering.

ANLb 2023-2028

In september 2023 is onze gebiedsaanvraag 2023-2028 voor het ANLb goedgekeurd door de provincie. Daarbij is het natuurbeheerplan van de provincie leidend. Natuurrijk Limburg krijgt 11,5 miljoen euro per jaar om het Agrarisch Natuur en landschapsbeheer te bevorderen. Een gedetailleerde beschrijving van ons gebiedsplan is [hier](#) in te zien. Met het nieuwe gebiedsplan 2023-2028 kunnen we zo'n 1165 hectare extra onder het ANLb brengen, waarmee we bijna tot 4% kunnen komen van het Limburgse landbouwareaal.

2.1.1 ANLb DOELSTELLING 2024

In 2022 had Natuurrijk Limburg 2700 hectare onder ANLb. In 2023 is hiervan 300 hectare extra beheer afgesloten. Hetgeen het totaal in 2023 op 3000 hectare brengt. En daarmee is 3% van het Limburgs landbouwareaal onder het ANLb.

Voor 2024 zetten we in om minimaal 400 hectare extra ANLb beheer te realiseren. In 2025 zullen we de resterende ruimte (465 hectare) in het ANLb realiseren.

2.1.2 Aanvullend aan het ANLb

Ondanks deze sterke groei zullen we daarnaast de komende jaren op zoek moeten gaan naar aanvullende middelen om de doelstelling van 10% van het Limburgse landbouwareaal te bereiken. Eerste pilots daartoe worden in 2024 ter hand genomen, zoals samenwerking met Rijkswaterstaat en gemeenten (bijvoorbeeld Maasheggenproject in Noord Limburg).

PLUSPAKKETTEN

Uit het reservebudget ANLb-beheer willen we pluspakketten ontwikkelen die boven op de ecoregeling tot extra beheer leiden. De ontwikkeling van deze pluspakketten staat gepland voor 2024 en de uitvoering ervan (via pilots) in 2025. Zie voor meer info over de pluspakketten paragraaf 2.3.

Limburgs Plan Landelijk Gebied

Daarnaast kan het nieuwe Landelijke en Limburgse Plan landelijk Gebied mogelijk voor extra kansen zorgen. Dit is echter afhankelijk van het beleid van het nieuw te vormen kabinet.

Rijkswaterstaat/Maaskracht Onderhoud van uiterwaarden van de Maas

Rijkswaterstaat heeft Maaskracht, een consortium van drie aannemersbedrijven, opdracht gegeven voor het onderhoud van een deel van de percelen in de uiterwaarden van de Maas. Voor het Limburgse deel heeft Maaskracht Natuurrijk Limburg benaderd om het onderhoud te coördineren dat door boeren kan worden uitgevoerd.

Dit betreft zo'n 120 tot 158 hectare. De boeren kunnen de gronden pachtvrij gebruiken en dienen deze volgens de opgestelde richtlijnen te onderhouden.

Offerte voor Maaskracht

Natuurrijk Limburg bereidt momenteel een offerte voor van €120.000 tot €158.000 per jaar voor het uitvoeren van deze taak en daarnaast een onderhoudsvergoeding voor de boeren voor een bedrag van ongeveer €24.000. Naar verwachting kan het contract met Maaskracht in het voorjaar van 2024 getekend worden. Deze opdracht past in het uitgangspunt van CNL om naast het ANLb extra middelen te verwerven voor het realiseren van onze missie.

Ervaringen van Collectief Rivierenland

Bij het voorbereiden van deze opdracht maken we gebruik van de ervaringen die onze zusterorganisatie, het Collectief Rivierenland, afgelopen jaar heeft opgedaan met Maaskracht voor het stroomgebied van de Maas en Rijn in Gelderland. Rivierenland organiseert het noodzakelijke werk via boeren in de regio via een ANLb-achtige constructie. Met het Collectief Rivierenland is ondertussen meermaals overleg geweest om te leren van hun ervaringen.

Maasheggen project

De Noord Limburgse gemeenten Bergen, Gennip en Mook en Middelaar zijn van plan 80 kilometer heggen aan te planten. Voor de beheercoördinatie willen ze Natuurrijk Limburg inschakelen. Dit project is nog niet opgenomen in de begroting omdat nu nog te onduidelijk is of en wanneer de opdracht aan ons wordt toebedeeld.

2.2 KWALITATIEF

2.2.1 KWALITEIT VAN BEHEER VIA HET ANLb

Kwaliteit van beheer kan je definiëren als beheer dat resultaten oplevert in doelbereik. We houden de kwaliteit van ons ANLb beheer hoog door het voortzetten van onze aanpak, die we toepassen sinds 2015 (zie gebiedsplan). Deze bestaat uit inhoudelijke begeleiding van onze deelnemers door onze veldmedewerkers en het organiseren van het leren van elkaar bijeenkomsten (veldbijeenkomsten) met onze deelnemers.

2.2.2 DE “GROENE TRANSITIE” VAN DE LANDBOUW

De groene transitie van de landbouw stimuleren we door in te zetten op de samenhang in alle initiatieven en beleid, die hierop gericht zijn.

Via het GLB kan op deze insteek geanticipeerd worden via het bevorderen van de samenhang tussen de ecoregelingen en het ANLb. Dit is gelijk ook een kans om van perceelgericht naar meer bedrijfsgericht te bewegen.

Inzet natuurinclusieve landbouw in de bedrijfsvoering via het GLB en het ANLb.

Afbeelding: Inzet natuurinclusieve landbouw in de bedrijfsvoering via het GLB en het ANLb.

In 2024 reserveren we capaciteit om te beschrijven hoe we dit gaan uitvoeren in de periode 2025-2028. De strategie ontwikkelen we samen met de deelnemers, hiervoor richten we studieclubs in per regio.

Studieclubs

Om het leren van elkaar te versterken en beter te structureren gaan we in 2024 inzetten op het doorontwikkelen van de veldbijeenkomsten naar studieclubs met daarin een dialoog op basis van kennis. Dit doen we waar mogelijk in samenwerking met de regionale collectieven. Waar al initiatieven lopen, zoals via Natuurrijk Limburg Zuid, onderzoeken we of en hoe we kunnen aansluiten.

Vragen die we gaan beantwoorden zijn:

- Inrichten ICT voor de beheermonitoring gericht op habitatkwaliteit (hopelijk met Boerennatuur) en de vraag beantwoorden waar en welke resultaatsmonitoring voor soort(groep)en nodig is en of deze haalbaar is;
- Afstemming en versterken samenhang eco-activiteiten met het ANLb;
- Op welke manier komen we van perceel naar bedrijf;
- Hoe kunnen de boeren van elkaar leren om anders, natuurinclusief, te produceren;
- Hoe kunnen we “economisch verantwoord” natuurinclusief produceren.

2.3 EXPERIMENTEERRUIMTE: PROJECTEN EN PLUSPAKKETTEN

INNOVATIE VAN HET ANLB

Innovatie van het ANLb blijft noodzakelijk om te kunnen blijven aansluiten bij de snelle ontwikkelingen in de landbouw. De huidige ANLb-pakketten zijn vooral gericht op het bevorderen van de biodiversiteit voor de doelsoorten. In mindere mate is duidelijk hoe deze bijdragen aan doelbereik voor water en klimaat.

ANLb voor extensivering, bodem, water en klimaat

We gaan onderzoeken op welke manier we voor andere vormen van landbouw een ANLb-bijdrage kunnen ontwikkelen. Denk hierbij aan het bevorderen van het bodemleven en de kruidenrijkdom binnen de intensieve fruitteelt, het voorkomen van erosie, het onderzaaien van laagblijvende kruiden binnen de tuinbouw en een biodivers mengsel als vanggewas in maïs. Ook de inzet en het stimuleren van mengteelten binnen de akkerbouw hoort hierbij. De resultaten zullen dan minder gericht zijn op het bevorderen van de doelsoorten, maar meer op het extensiveren van het bedrijf en het verbeteren van de kwaliteit van bodem, water en klimaat.

Haalbaarheid onderzoeken

In eerste instantie gaan we de haalbaarheid en wensen onderzoeken met onze leden via de eerder genoemde studieclubs. Daarnaast blijven we samenwerken met- en intensiveren we waar mogelijk de samenwerking met:

- De regionale collectieven
- Organisaties zoals Campina (Bedrijfsmonitor Melkveehouderij en -akker)
- Arla inrichten en beheer bedrijfspercelen,
- Natuurkracht (voorkomen erosie via bedrijfsgerichte benadering in het Gulp- en Geuldal)
- Stichting Milieukeur

2.4 BESCHRIJVING SMAAKMAKENDSTE PROJECTEN

In de afgelopen periode is door de werkorganisatie een hoeveelheid aan projecten opgezet, aangevraagd en toegekend (met dus een eigen projectsubsidie). Vanuit ANLb worden ook projecten uitgevoerd die rechtstreeks aan de uitvoering van het ANLB gekoppeld zijn, zie ook de website.

De doelen zijn hierbij altijd meervoudig:

- Bijdragen aan doelbereik van het ANLb
- Kennis opdoen
- Inzetten kennis zodat andere organisaties meegenomen worden in onze ANLb-aanpak
- Komen tot een bedrijfsgerichte aanpak

2.4.1 BESCHERMINGSPLAN PATRIJS LIMBURG

Project	Werkzaamheden	Looptijd	Project omvang	Toegekend e subsidie	Opdracht-gever
Beschermings-plan Patrijs Limburg	Geven van voorlichtings-bijeenkomsten. Coördineren van faunabeheer in patrijzen-gebieden. Monitoringscursussen. Uitvoeren van ecologisch onderzoek. Organiseren van begeleidings-commissies. Nieuwsbrieven.	14-7-2023 t/m 31-12-2025	€ 151.099	€ 131,899	Provincie

Dit project bouwt voort op onze eerder inzet voor deze soort.

2.4.2 DELTAPLAN AGRARISCH WATERBEHEER (DAW)

Project	Werkzaamheden en doel	Looptijd	Opdracht-gever
Gebiedsgerichte aanpak	Onderzoek via een aantal pilots over geheel Nederland om ervaring op te doen met gebiedsgerichte processen. In dit project werken we samen met LTO Nederland en een aantal collectieven. Landelijk project, 4 provincies. Hoofdaanvrager Natuurrijk Limburg.	2021 t/m half 2024	LTO en Ned. overheid
Landbouwloket	Onderzoek en uitvoering pilot voor het ontwikkelen van een landbouwloket. Via dit loket moet een boer snel en gemakkelijk inzicht krijgen in alle voor hem relevante subsidies en programma's.	2021 t/m half 2024	LTO en Ned. overheid

2.4.3 BEHEERPAKKETTEN BIODIVERSITEIT MELKVEEHOUDERIJ EN -AKKER (BBM EN BBA)

Project	Werkzaamheden en doel	Looptijd	Opdracht-gever
Onderzoek ontwikkeling KPI's verduurzaming melkveehouderij en akkerbouw	Doel: In het kader van On the Way to Planet Proof beoordelen welke inzet de boeren doen op het gebied van natuur, klimaat en landschap. Inzet wordt vertaald naar KPI's. Minimale aantal KPI's leidt tot certificaat On the Way to PlanetProof. in 2022/2023 zijn 2 melkveehouders en 2 akkerbedrijven bezocht. In 2024	2022-2024	Friesland Campina via Boeren-Natuur Project. On the Way to Planet- Proof

	worden nog 2 nieuwe bedrijven bezocht.		
--	--	--	--

2.4.4 ARLA (VERLENGDE VAN BEHEERPAKKETTEN BIODIVERSITEITSMONITOR)

Project	Werkzaamheden	Looptijd	Opdracht-gever
Verduurzaming van de agrarische bedrijfsvoering	Beplantingsplannen maken en geld beschikbaar te stellen voor de inrichting en het beheer voor de komende 10 jaar. 2023 2 bedrijven bezocht, uitrol begin 2024 en beheer via ANLb structuur. De verwachting is dat in 2024 nog een aantal beplantingsplannen in Limburg volgen.	2023 t/m 2033	Arla Foods Nederland

2.4.5 ECOREGELING

Project	Werkzaamheden	Looptijd	Opdrachtgever
Functioneren nieuwe ecoregeling	Zes bedrijven in de provincie bezocht, een programma getest en de boeren geïnterviewd.	2023	LNV Boeren-Natuur LTO

Het project is eind 2023 opgeleverd en afgerond. Verwacht is een vervolg hierop in 2024. We zijn continu in gesprek met LNV en RVO en Boerennatuur over dit onderwerp.

2.4.6 BOOMVALK

Project	Werkzaamheden	Looptijd	Opdracht-gever
Onderzoek landschaps-gebruik Boomvalk Midden-Limburg	Via gezenderde boomvalken onderzocht op welke manier deze bedreigde vogels gebruik maken van het landschap.	24-2-2021 t/m 31-12-2023 Opgeleverd	Provincie

2.4.7 ZOUWDAL

Project	Werkzaamheden	Looptijd	Opdracht-gever
Natuurinclusieve landbouw Zouwdal	Een integraal bouwplan realiseren van de diverse ondernemers die bijdragen aan het verbeteren van de biodiversiteit in het projectgebied.	11-2021 t/m 2023 Opgeleverd	Gemeente Maastricht

Leermoment: De geleerde lessen zullen verwerkt worden in de plannen om de bedrijfsgerichte aanpak verder te ontwikkelen. Vanaf nu via het ANLb (Voorheen via Gemeentelijke ondersteuning i.v.m. ontbrekend ANLb budget).

2.5 OVERIGE KANSEN

2.5.1 NATIONAAL- EN LIMBURGS PROGRAMMA LANDELIJK GEBIED

Hoogstwaarschijnlijk zullen er in de tweede helft van 2024 aanvullende vragen en opgaven te verwachten zijn om de transitie naar een natuurinclusieve landbouw te bespoedigen. Dit zal gebeuren in het kader van het Nationaal Programma Landelijk Gebied, waarvoor in het huidige kabinet landelijk 23 miljard euro beschikbaar is gesteld aan middelen. Dit programma dient door de provincie vertaald te worden naar het Limburgs Plan Landelijk Gebied, waarvan versie 1 in 2023 is opgeleverd. Landelijk wordt er gesproken over 180.000 ha *ANLb*.

Dit zou betekenen dat de inzet van het ANLb in Limburg nog eens moet worden verdubbeld, wellicht als onderdeel van het actieplan Natuurinclusieve Landbouw. De uiteindelijke beslissing hangt echter sterk af van het beleid van het nieuw te vormen kabinet.

2.5.2 AANVALSPAN LANDSCHAPSELEMENTEN

Een coalitie van partijen verenigd in Stichting Deltaplan Biodiversiteitsherstel heeft op verzoek van de overheid het Aanvalsplan Landschapselementen opgesteld. Deze coalitie bestaat uit een brede selectie van maatschappelijke organisaties: Natuur- en Milieufederaties, LandschappenNL, LTO, BoerenNatuur, Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, de agrarische sector en bedrijven. Het Aanvalsplan zet in op 10% gebiedseigen landschapselementen. Denk hierbij aan houtige elementen zoals heggen, hagen, graften, en hoogstamboomgaarden maar ook om kruidenrijke akkerranden en natte elementen zoals slootkanten, natuurvriendelijke oevers en poelen.

Voor agrariërs en andere particuliere grondeigenaren staat voorop dat het financieel voldoende aantrekkelijk moet zijn om bij te dragen aan het realiseren van deze ambitie. Het Rijk, provincies en gemeenten met grond in eigendom kunnen en moeten er ook zelf mee aan de slag. Daarnaast hebben waterschappen als beheerder van allerlei 'natte' landschapselementen een belangrijke rol bij het realiseren van de ambitie. In 2030 moet de helft van deze ambitie zijn gerealiseerd. Uiterlijk in 2050 moet het groen-blauwe raamwerk klaar zijn. Daarvoor is tot 2030 €7,5 miljard nodig.

3. SAMENWERKING DIRECTE PARTNERS EN STAKEHOLDERS

In dit hoofdstuk worden de volgende drie strategische thema's behandeld

- Mobiliseren van leden en ledenbetrokkenheid
- Versterken coöperatie, samenwerking met essentiële partners
- Afronden vernieuwde governance

3.1 BESTUUR & LEDEN

Het is belangrijk om de ledenbasis van de coöperatie te versterken. Ledenraad en bestuur handelen namens de leden. We dienen deelnemers bewust te maken dat ze lid zijn van Natuurrijk Limburg en vanuit die optiek samen aan de slag gaan voor het bijdragen aan de missie. Ze te motiveren om te reageren op oproepen van het bestuur en actief deelnemen aan activiteiten. En dat leden het verschil kennen tussen Natuurrijk Limburg en de regionale collectieven waarvan zij automatisch lid zijn. Ter realisering hiervan plannen we in 2024 de volgende acties:

- Opzetten en uitvoeren ledentevredenheidonderzoek in Q1, Q2 2024
- Organiseren ledenbijeenkomst Natuurrijk Limburg Q2/Q3 2024
- Intensiveren communicatie naar leden en collectieven over verenigingszaken, twee maandelijks
- Regelmatig contact tussen bestuur en werkorganisatie

3.2 COLLECTIEVEN

Sinds 2022 voert Natuurrijk Limburg halfjaarlijks het voorzittersoverleg met de voorzitters van de vier collectieven. Daarnaast hebben we een bedrag van € 140.000 per jaar gereserveerd om projecten van de collectieven op het terrein van natuurinclusief boeren te financieren. De collectieven hebben in het voorzittersoverleg in 2023 aangegeven dat de samenwerking met Natuurrijk Limburg verbetering behoeft. Ook van zijde van Natuurrijk Limburg wordt deze behoefte ervaren. Daartoe worden in het voorjaar van 2024 gesprekken gepland met de besturen van de vier collectieven en een afvaardiging van het bestuur van Natuurrijk Limburg en haar directeur.

3.3 STAKEHOLDERS

We werken samen met een brede range aan organisaties. Onze coöperatie is dan ook wel een belangrijke spil te noemen tussen beleid en uitvoering en onderzoek en uitvoering.

Beleidsmatig

Landelijk werken we met de overige 39 collectieven samen in *Boerennatuur*, onze landelijke koepel. Via Boerennatuur stemmen we af met LNV en RvO.

De samenwerking binnen Boerennatuur dient verder geprofessionaliseerd te worden o.a. door het secretarissenoverleg beter te benutten bij de voorbereiding van besluiten. Verder wordt ook het contributiesysteem van Boerennatuur geëvalueerd.

Provinciaal

Met *Stichting NIL en de LLTB* werken we in de provincie samen en/of stemmen we regelmatig af in allerlei onderwerpen ter bevordering van natuurinclusieve landbouw. De provincie Limburg heeft in 2023 een miljoen euro vrijgemaakt voor het ontwikkelen van projecten op dit terrein. De Stichting NIL ontwikkelt samen met haar partners jaarlijks programma's om hier uitvoering aan te geven. Veel van onze initiatieven passen dan ook in het programma van de Stichting NIL. In 2024 gaan we de samenwerking voortzetten en onderzoeken waar we elkaar kunnen versterken of zelfs deels in elkaar kunnen schuiven

Met *de provincie*, als belangrijke stakeholder en deels opdrachtgever, stemmen we twee wekelijks af. Zo is de provincie samen met de EU de opdrachtgever voor de uitvoering van ons gebiedsplan 2023-2028 via het ANLb. In Hoofdstuk 2 staan het gebiedsplan en onze doelen en activiteiten die daarmee samenhangen uitgebreid beschreven.

Gemeenten

Binnen gemeenten zijn er ontwikkelingen gaande die haaks staan op het beleid van de provincie voor een betere inpasbaarheid van natuurinclusieve landbouw. Echter, er zijn ook gemeenten die met hun voorgenomen beleid kansen bieden voor verduurzaming. Zo zijn in een aantal gemeenten ambtenaren aangesteld voor de landbouwtransitie, heeft de gemeente Eijsden Margraten een landschapsfonds ingesteld en zijn de Noord Limburgse gemeenten bezig met de uitvoering van het Maasheggen project.

Met name de ontwikkelingen in Zuid-Limburg, zoals het voornemen van de gemeente Voerendaal om via een bestemmingsplanwijziging het verwijderen of verplaatsen van landschapselementen vergunningplichtig te maken, kan averechts uitpakken. Eind 2023 merkten we dat voorlopers van het ANLb programma, degenen die als een van de eersten landschapselementen hebben aangelegd, het vertrouwen hebben verloren. Een ANLb-overeenkomst is al opgezegd en geplande inrichtingsmaatregelen zijn stopgezet. De aangrenzende gemeenten volgen de ontwikkelingen in Voerendaal nauwgezet.

Inzet van Natuurrijk Limburg

Onze inzet is om landschapselementen aan te leggen en te laten beheren zonder vergunningplicht. Naar onze mening en ervaring komen er dan juist meer landschapselementen in een gemeente over een langere periode en zal de boer geneigd zijn te compenseren en goed te beheren. We hebben ons standpunt toegelicht aan de verantwoordelijke ambtenaren en wethouder en zullen een visie indienen op het eind 2023 gepubliceerde bestemmingsplan van de gemeente Voerendaal.

Het overleg met de gemeenten zal in 2024 hoger op de agenda geplaatst worden en meer gestructureerd uitgevoerd worden, gelet op hun toenemende rol in natuurinclusieve landbouw en eerder genoemde gevolgen van het gevoerde RO beleid. We zullen ook de overige gemeenten pro-actief benaderen om met hun beleid te ontwikkelen dat natuur inclusieve landbouw bevordert (i.p.v. beperkt).

Ook met het *waterschap Limburg* zal het contact geïntensiveerd worden.

Verder hebben we sinds kort plaatsgenomen in *netwerkoverleg van de groene organisaties in Limburg*: Limburgse Milieufederatie, Staatsbosbeheer, Limburgs Landschap, Natuurmonumenten.

Marktketen

Stakeholders met betrekking tot de marktketen zijn voor ons zeer relevant om te onderzoeken hoe we natuurinclusief boeren beter betaald krijgen uit de markt. Hiertoe hebben we (direct of indirect) contact met

- FrieslandCampina,
- Arla
- Stichting Milieukeur
- Voergroep Zuid

Erfbetreders

Met de groep erfbetreders (met name agrarische adviseurs) zijn we in 2023 begonnen met een terugkerend overleg om elkaar op de hoogte te houden met name in de samenhang tussen pijler 1 en 2 in het GLB.

Onderzoekspartners

- Wageningen University en Research,
- Louis Bolkinstituut,
- Kenniscentrum Akkervogels
- Adviesbureaus

4 INTERNE ORGANISATIE

Doorontwikkelen professionele organisatie en medewerkerstevredenheid

In 2022 en 2023 hebben we veel geïnvesteerd in het stroomlijnen en ontwikkelen van onze interne organisatie en bijbehorende werkprocessen. Met als doel de kwetsbaarheid van onze relatief kleine organisatie te verminderen en de effectiviteit en efficiency te vergroten. In 2024 is het zaak deze processen en bijbehorende systemen verder te verbeteren om ons toekomstbestendig te maken. Verder wordt de organisatie fors uitgebreid om de uitbreiding van de taken te kunnen uitvoeren. Daarnaast wordt voor de uitvoering van essentiële taken zoals veldwerk en administratie minder uitbesteed en meer vanuit de eigen organisatie uitgevoerd.

Uitbreiding team in 2024

In het activiteitenplan 2023 en bijbehorende begroting werd aangegeven dat de werkorganisatie uitgebreid diende te worden.

Vanwege de grote drukte in verband met het nieuwe GLB, de vernieuwing van alle contracten en de gebiedsaanvraag 2023-2028 is besloten dit in Q3 en Q4 ter hand te nemen. De realisatie van de uitbreiding van het team zal begin 2024 plaatsvinden. De uitbreiding betreft zowel meer veldmedewerkers als versterking van de binnendienst.

Uitbreiding team veldmedewerkers

Het team veldmedewerkers wordt uitgebreid met drie personen. De uitbreiding betreft één persoon ter vervanging van de extern ingehuurd veldmedewerker Anke Brouns, één voor de nieuwe taak van Rijkswaterstaat en één voor de uitbreiding van het ANLb.

Uitbreiding binnendienst

Op dit moment zijn we bezig met een herindeling van de taken van de binnendienst en gaan we proefdraaien met de nieuwe takenpakketten. Zo gaan we in 2024 de financiële administratie zelf uitvoeren in plaats van deze uit te besteden. In Q2 2024 zal waarschijnlijk helder zijn welke taken belegd moeten worden bij de nieuwe medewerker binnendienst. Dan kan ook de werving opgestart worden. In de tussentijd wordt dit ingevuld met externe inhuur van 0,6 fte.

“Onboarding” en welkom

In het eerste kwartaal van 2024 zal voldoende tijd worden ingeruimd om elk van de nieuwe medewerkers goed in te werken.

Mogelijke ontwikkelingen 2024

Verder is het niet uit te sluiten dat in het kader van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (en de daarvoor in het vigerende kabinet landelijk 23 miljard euro beschikbaar aan middelen) er in de tweede helft van 2024 aanvullende vragen/opgaven komen om de transitie naar een natuurinclusievelandbouw te bespoedigen.

Het is niet ondenkbaar dat we – wellicht als onderdeel van het actieplan natuurinclusieve-landbouw – de inzet van het ANLb in Limburg nog eens moeten verdubbelen. Maar dit hangt sterk af van het beleid van het nieuw te vormen kabinet.

Deze mogelijke extra taak is niet in de begroting 2024 opgenomen.

Verbetering processen in 2024

- Professionaliseren projectadministratie
- Per kwartaal factureren van inzet
- Zelf uitvoeren van de financiële administratie (ter vervanging extern administratiekantoor)
- Vereenvoudiging van het inkoop- en uitbetalingsproces
- Invoering van een professioneel tijdschrijfsysteem (uren inzet bij projecten/opdrachten beter managen)
- Professionaliseren van beheer(monitoring) door implementatie ARCGIS

Uitbreiding van de huisvestiging

Als gevolg van de uitbreiding van het team wordt de werkruimte uitgebreid.

Externe capaciteit

Hoewel de inzet is om minder externe capaciteit in te huren blijft dit wel noodzakelijk. Zo zijn HRM-ondersteuning, Facilitaire zaken en ICT op reguliere basis uitbesteed. Tenslotte is in de begroting ruimte gecreëerd om ad hoc specialistische kennis en kunde in te schakelen.

Actuele bezetting werkorganisatie Natuurrijk Limburg

Zie bijlage 4

5 COMMUNICATIE

In dit hoofdstuk wordt het laatste strategische thema behandeld:

- Structureren communicatie CNL

Communicatie 2023

In 2023 hebben we ingezet op meer communicatie naar buiten toe. Deze inzet is gelukt en de contacten met de diverse doelgroepen hebben een mooie basis voor 2024 gerealiseerd.

Communicatie 2024

In 2024 willen we onze communicatie verder uitbreiden en richten op:

- Het vergroten van de ledenbetrokkenheid. Daartoe wordt o.a. een ledentevredenheids-onderzoek uitgevoerd en een ledendag georganiseerd.
- Het verder verstevigen van onze naamsbekendheid bij stakeholders met uitleg over onze werkzaamheden en toegevoegde waarde. Hiertoe worden o.a. ANLb borden ontwikkeld en geplaatst verspreid over de provincie. Daarnaast worden onze nieuwsbrief en website ingezet ter communicatie over actuele ontwikkelingen en het zichtbaar maken van resultaten en voorbeeldondernemers.
- Daarnaast zullen we door het opzetten van studieclubs, een verdieping van de huidige veldbijeenkomsten, werken aan nog betere kwaliteit van het te voeren beheer door de leden.
- De uitbreiding van de ANLb hectares, project 865Ha

Door het organiseren van diverse activiteiten om het “wij gevoel” te vergroten, verwachten we zowel interne als externe nieuwe ambassadeurs kunnen verwelkomen. Deze ambassadeurs kunnen Natuurrijk Limburg verder op de kaart zetten en voor ons ook een bijdrage leveren aan het realiseren van het doel om 865 Ha toe te voegen aan ons ANLb.

De betrokkenheid en het “wij gevoel” zullen wij verder gaan vergroten door de lokale collectieven te ondersteunen bij het delen van kennis over het ANLb. Hier zijn de inzet van huiskamerbijeenkomsten een invulling die vanuit de collectieven naar voren zijn gebracht. Om deze kennis dan ook te borgen is er een opzet om een kennisbank voor leden te realiseren via een inlog op de website van Natuurrijk Limburg.

EXTRA HA GEZOCHT VOOR NATUUR- EN LANDSCHAPSBEHEER!

**GEER DE KOFFIE...
VEER DE VLAAI!**

Natuurrijk Limburg zoekt jou!

Natuurrijk Limburg
Akkers en weiden vol leven...

BEL ONS VOOR EEN KENNISMAKING
BEL 06-57821032 of MAIL naar
anlb@natuurrijklimburg.nl

WAAROM ZOEKEN WIJ JOU?
Om de natuur te bevorderen in Limburg en bij te dragen aan de bio-diversiteit op en rond het boerenland.

HOE?
Door met onze ANLb-pakketten in te zetten op meer biodiversiteit door natuurinclusieve landbouw.

WAT LEVERT DAT OP?

- Win-win voor landbouw en natuur
- Vergoedingen voor arbeid en gedeelde opbrengsten
- Meer jaar gegarandeerde inkomsten
- Gratis advies van onze agrarische veldmedewerkers
- Je bent al voorbereid op de toekomst

Interessante aanvulling op uw GLB-aanvraag!

GRIP JE KANS!
Meld je aan voor Agrarisch natuur en landbouwbeheer (ANLb). Reageer snel, want het aantal ANLb Ha is beperkt! We kijken samen wat de ANLb-mogelijkheden zijn voor je bedrijf!

Natuurrijk Limburg
Akkers en weiden vol leven...

Medegefinancierd door de EU en de Provincie Limburg

provincie limburg

natuurrijklimburg.nl

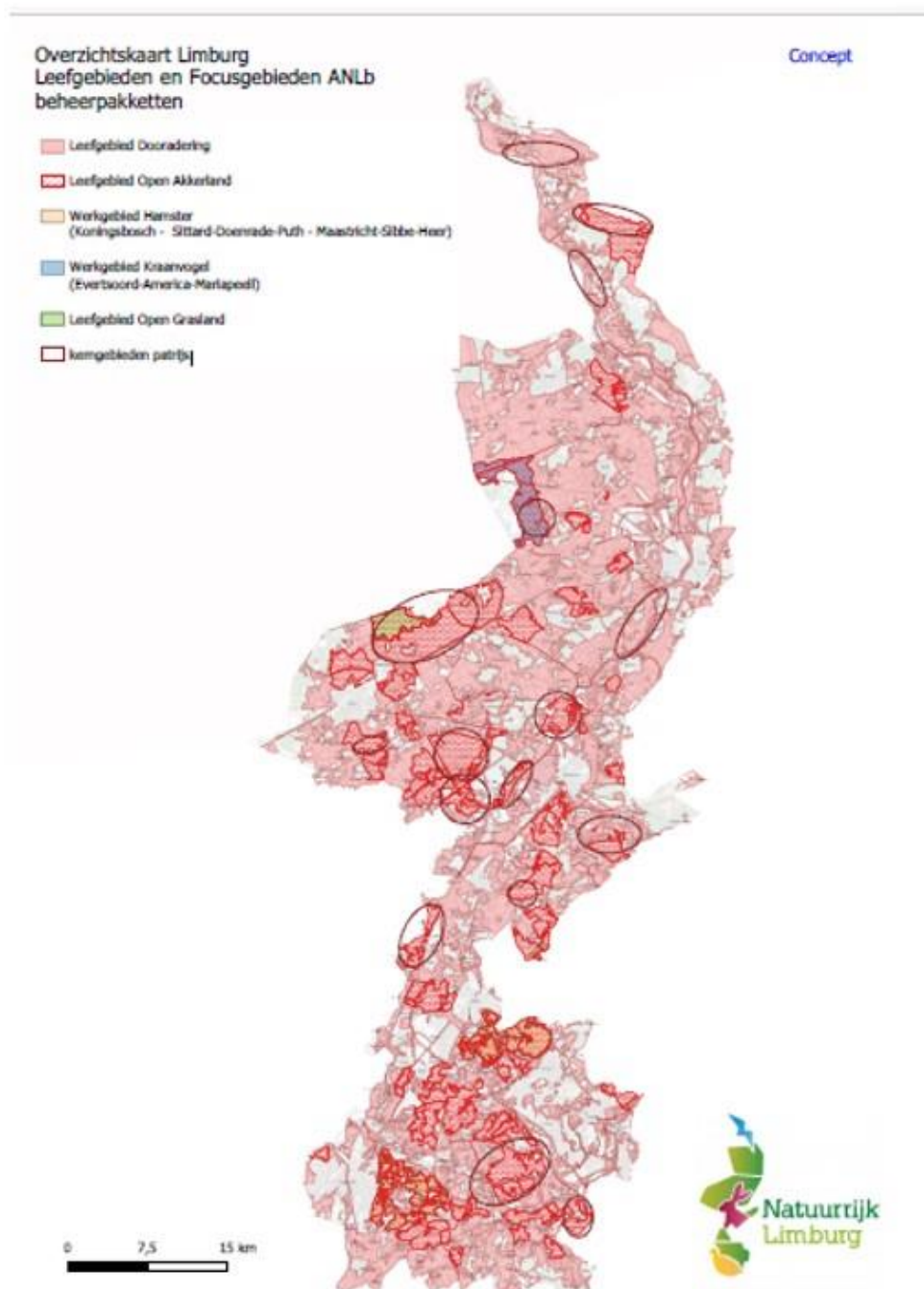
Dit leidt tot de volgende communicatie activiteiten:

Actie	Wie	Datum gereed
Versterken coöperatie en mobiliseren leden(betrokkenheid)		
Uitvoeren ledentevredenheidsonderzoek	RG	Mei 2024
Bespreken onderzoeksresultaten met leden, Hierna acties bepalen	RG/HD	April 2024
Organiseren Natuurrijk Limburg dag voor leden	RG	sept 2024
Presentatie CNL tijdens ledenavonden collectieven (3x)	RG	Dec 2024
Besturen van collectieven intensiever informeren (tweemaandelijks schriftelijk)	RG	Dec 2024
Opbouw kennisbank voor leden (inlog website CNL)	RG/HK	Sept 2024
Veldbijeenkomsten 2.0 uitnodiging, kennisdelen, kennis vastleggen professionaliseren	RG	2024
Bestuur en ledenraad uitnodigen voor veldbijeenkomsten (contact met leden vergroten)	RG	2024
Verbreden en intensiveren communicatie naar externe omgeving		
Jaarbericht 2023 op website plaatsen en leden via nieuwsbrief informeren	RG	April 2024
ANLb borden ontwikkelen en plaatsen bij 20 agrariërs		april 2024
Fotobestand realiseren meest voorkomende pakketten	RG	2024
Inzet Youtube actuele instructie filmpjes pakketten, kort variant voor promotie	RG	2024
Bedrijfskleding, samenstelling pakket team Koen, Rik, Frans	RG	Febr 2024
Website actualisering (fotografie, ANLb)	RG	Sept 2024
Bijeenkomst erfbetreders 2024 (jaarlijks 2x)		Maart & okt
Basispresentatie CNL/ANLb powerpoint 2024 versie	RG	Febr 2024
Aanwezigheid op agrarische evenementen (4)		2024
Media, CNL/ANLb thema's delen via gemeentelijke nieuwsbrieven en lokale media	RG	2024
Uitbreiding nieuw ANLb beheer		
Ambassadeurs, werven via veldmedewerkers (bestaande leden + Omgeving)	VM	Jan-mrt2024
Ambassadeurs, werven via bestuur (netwerk)	HD	Jan-mrt2024
Ambassadeurs, werven via ledenraad, netwerk en keukentafel gesprekken	HD	Jan-mrt2024
Ambassadeurs, werven via lokale collectieven, presentatie op ledenvergaderingen	HD	Jan-mrt 2024
Ambassadeurs, Werven via erfbetreders (inzet landkaart-ANLb Limburg)	RG	Jan-mrt 2024
Media , magazine Boerderij en Nieuwe Oogst online en offline acties inkopen	RG	Jan-mei 2024
Dashboarding, meten is weten, met maandelijks tussenstand nieuw beheer	RG	Jan-mei 2024
Extra media aandacht, CNL/ANLb "865Ha" thema's delen via gemeentelijke nieuwsbrieven en lokale media	RG	mrt- 2024
ANLb boekje voor "beginners" pocket formaat print A5/A6 formaat	RG	mrt 2024

Uitgelicht: Project 865ha

Om de werving van het nieuwe beheer te ondersteunen is onderstaande kaart ontwikkeld. Daarin staat aangegeven waar, welk type nieuw beheer, kan worden afgesloten. Hieraan kunnen geen rechten worden ontleend, maar dient om geïnteresseerden te informeren en agrarische adviesbureaus te ondersteunen. Uiteindelijk bepalen de veldmedewerkers met de ecooloog (in overleg met de deelnemer) waar de nieuwe uitbreiding het meest optimaal kan worden ingezet om onze doelen te realiseren.

Kaart leefgebieden en bijbehorende pakketten

6 FINANCIËN EN BEGROTING 2024

In de begroting 2024 staat een overzicht van de geplande opbrengsten en kosten verbonden aan de activiteiten zoals omschreven in dit jaarplan.

Uitgangspunten

Natuurrijk Limburg mag 30% van de uitbetaalde ANLbvergoeding besteden aan de organisatie om haar taken kwantitatief en kwalitatief goed uit te voeren. Wij hanteren echter een streefwaarde van 20%. Op deze wijze willen we ervoor zorgdragen dat een zo groot mogelijk deel van de ontvangen ANLb gelden daadwerkelijk terecht komt bij onze leden. Als we de begroting volgens voorstel uitvoeren dan wordt 17,5 % van het uitgekeerde beheer aan daadwerkelijk besteed aan organisatiekosten. Daarmee blijven we ruimschoots onder de streefwaarde van 20%.

Reserves en liquiditeit

Een gezonde financiële situatie is een randvoorwaarde voor het leveren van kwaliteit naar onze deelnemers en het garanderen van continuïteit daarvoor.

Vandaar dat we streven naar een voldoende reserves/betalingscapaciteit (i.e. liquide middelen minus kortlopen schulden zijn gelijk aan of groter dan € 500.000, -) om op die manier – in onverhoopte tijden van crisis - een half jaar aan onze verplichtingen richting onze medewerkers te kunnen blijven voldoen.

RVO voorschot

Verder is in 2023 gebleken dat Natuurrijk Limburg, in tegenstelling tot hetgeen overeen gekomen was met RvO, geen jaarlijks voorschot ontvangt van RvO om haar ANLb activiteiten uit te voeren. Om hierdoor niet in de liquiditeitsproblemen te komen hebben we in 2023 een voorschot aangevraagd en verkregen van de provincie van € 650.000.

Dit voorschot moet in maart 2024 terugbetaald worden zodra we de uitbetaling van RvO ontvangen.

Liquiditeitsbuffer

Om liquiditeitsproblemen in 2024 te voorkomen zal de opgebouwde bestemmingsreserve, zie begroting, in 2024 t/m maart 2025 dienen als liquiditeitsbuffer om aan onze betalingsverplichtingen te kunnen voldoen.

Solvabiliteit

Over onze solvabiliteit (i.e. financiële weerbaarheid) realiseren we ons dat we er vooral zijn om ons eigen vermogen te minimaliseren en zoveel als mogelijk middelen (minimaal 80%) door te geven aan onze leden. Niettemin is het ook in het belang van onze coöperatie en haar leden en medewerkers om voldoende weerstandsvermogen te hebben. Vandaar dat we een solvabiliteit van 10% als doel hebben gesteld. In dit licht is het begrootte positieve resultaat van 2024 ook verklaarbaar.

Begroting coöperatie Natuurrijk Limburg 2024				
	Realisatie 2022	begroting 2023	begroting 2024	afwijking
		2023	2024	2024-2023
Ontvangen ANlb beheervergoeding	€ 6.890.373	€ 11.500.824	€ 11.500.000	€ -824
				€ -
Subsidie renteloze lening		€ -		€ -
Rijkswaterstaat			€ 120.000	€ 120.000
Vergoeding projectinzet	€ 1.270	€ 66.500	€ 95.000	€ 28.500
Ontvangsten dienstverlening extern/subsidies		€ 12.500	€ -	€ -12.500
Opbrengsten	€ 6.891.643	€ 11.579.824	€ 11.715.000	€ 135.176
				€ -
Gecontracteerd ANlb beheer	€ 5.475.981	€ 8.105.642	€ 8.344.818	€ 239.176
Aanvullend ANlb (beheer en optimalisatie)/reservering		€ 1.095.017	€ 1.096.218	€ 1.202
Incidenten/risico's/aanvullingen		€ 250.000	€ 250.000	€ -
Natuurrijk Versterken		€ 140.000	€ 140.000	€ -
Anlb beheervergoeding (uitkering plus reservering)		€ 9.590.659	€ 9.831.036	€ 240.377
				€ -
				€ -
				€ -
Beschikbaar voor dekking exploitatiekosten	€ 1.414.392	€ 1.989.165	€ 1.883.964	€ -105.201
beschikbaar exploitatie , 20%				
van uitgekeerd beheer	€ 1.095.196		€ 1.668.964	€ 184.747
overige inkomsten			€ 215.000	€ 136.000
				€ -
Kosten uitbesteed werk (deelnemersbegeleiding)	€ 135.166	€ 300.000	€ 210.000	€ -90.000
Personeelskosten werkorganisatie	€ 587.074	€ 710.000	€ 950.000	€ 240.000
Afschrijvingskosten	€ 2.575	€ 5.000	€ 7.000	€ 2.000
Huisvesting- en kantoorkosten	€ 22.857	€ 39.000	€ 55.000	€ 16.000
Contributies (mn Boerennatuur)	€ 105.634	€ 103.000	€ 125.000	€ 22.000
Abonnementskosten		€ 1.000	€ 20.000	€ 19.000
Marketing- en communicatiekosten	€ 50.334	€ 75.000	€ 60.000	€ -15.000
Automatiseringskosten	€ 5.782	€ 16.500	€ 15.000	€ -1.500
Administratie- en accountantskosten	€ 33.197	€ 25.000	€ 25.000	€ -
Inhuur expertise/ advieskosten	€ 15.091	€ 100.000	€ 20.000	€ -80.000
Verzekeringskosten	€ 3.003	€ 5.000	€ 5.000	€ -
Bestuurskosten	€ 38.572	€ 60.000	€ 60.000	€ -
Overige kosten en onvoorzien	€ 1.069	€ 150.000	€ 150.000	€ -
Dienstverleningskosten extern		€ 15.000	€ 15.000	€ -
				€ -
Kosten	€ 1.000.354	€ 1.604.500	€ 1.717.000	€ 112.500
				€ -
				€ -
Bedrijfsresultaat	€ 415.309	€ 384.665	€ 166.964	€ -217.701
Financiële baten en lasten	€ -12.665	€ -39.000	€ 20.000	€ 59.000
Resultaat voor belastingen	€ 402.664	€ 345.665	€ 186.964	€ -158.701
Belastingen	€ 61.222	€ 76.000	€ 35.523	€ -40.477
Resultaat na belastingen	€ 341.422	€ 269.665	€ 151.441	€ -118.224

BIJLAGE 1: AMBITIE NATUURRIJK LIMBURG 2025

Financieel perspectief			Doel
Doel	Indicator / maatstaf		2025
Voldoende betalingscapaciteit	Liquide middelen -\/- kortlopende schulden (in €)		> 500K
Financieel weerbaar zijn	Solvabiliteit (= (Eigen Vermogen/Totaal Vermogen) * 100%)		10%
Effectieve middelenbesteding	(Uitgekeerde subsidie / Ontvangen subsidie) * 100%		> 80%

Leden/Extern perspectief			Doel
Doel	Indicator / maatstaf		2025
Toename boerenlandsoorten	% toename van aantallen volgens Nationale Databank Flora en Fauna		10%
Toename ANLB-areaal	aantal hectares in Limburg met ANLB-contract		5000
Tevreden leden	Tevredenheidsscore (1-10) leden uit enquête betreffende ondersteuning en vereniging		8,5
Betrokken leden	(unieke leden die 1 of meer bijeenkomsten bezoeken / totaal aantal leden) * 100		35

Intern perspectief			Doel
Doel	Indicator / maatstaf		2025
Tevreden medewerkers	Tevredenheidsscore (1-10) medewerkers uit enquête op relevante onderdelen		7,5
Tevreden bestuurders	Tevredenheidsscore (1-10) leden bestuur en ledenraad uit enquête		7,5
Processen in control	Uitkomsten uit Interne Controles		voldoende
Doorontwikkeling medewerkers	Aantal uren per medewerker besteed aan opleidingen, congressen, bijscholing, etc.		24
Doorontwikkeling organisatie	Aantal coachinggesprekken per medewerker per jaar		8

Lerend vermogen en innovatie			Doel
Doel	Indicator / maatstaf		2025
nieuw NSP/GLB implementeren	gezamenlijk evaluatierapportscore (1-10) werkorganisatie/bestuur		8
transitie naar NIL	aantal relevante NIL-projecten waaraan actief is bijgedragen		5

BIJLAGE 2: OVERZICHT SWOT

(sterktes, zwaktes, kansen, bedreigingen)

Sterktes (intern):

- Specialistische kennis in huis (ecologie, biodiversiteit, gebiedsbeheer natuur en landschap);
- Slagvaardig, doelgericht (op ecologisch resultaat) en durven te pionieren;
- Hoge betrokkenheid, dynamiek en aanwezigheid in uiteenlopende netwerken;
- Efficiënte en overzichtelijke organisatie;
- Vertrouwen bij deelnemers (vooral door integere/waarachtige opstelling en door prima administratief/inhoudelijke en 1-op-1 dienstverlening);
- Duidelijke missie, visie en ambitie;
- De bestuurlijke organisatie van collectieven (in de zin dat degene die moeten veranderen ook de verandering sturen en ervaren) en van collectieven verbonden in BoerenNatuur;
- Steeds meer leden dragen hun positiviteit over werkwijze en resultaten ANLB uit;
- Werkgebied is gelijk aan provincie hetgeen in vergelijking met andere collectieven schaalvoordelen oplevert en communicatie met provincie kan vergemakkelijken.

Zwaktes (intern):

- Klein team maakt organisatie kwetsbaar (bij verloop, ziekte of verlof);
- Kennis en betrokkenheid van leden bij visie, missie en de coöperatie Natuurrijk Limburg is nog onder de maat (werkorganisatie loopt voor de muziek uit);
- Kwantitatief en financieel een scheve geografische verspreiding van leden over de provincie (veel in Zuid en minder in Midden en Noord);
- Verschil in uitkering en daarmee het belang voor leden is groot (van € 300,- tot € 100.000,-);
- De externe omgeving (stakeholders, burgers) weet te weinig van wat we doen en realiseren;
- Vernieuwing van bestuur en ledenraad moet zich nog in de praktijk bewijzen;
- Interne communicatie tussen ledenraad, bestuur en werkorganisatie is onvoldoende (onduidelijkheid over doelen en werkwijze);
- Leden zijn te weinig betrokken en hebben c.q. nemen te weinig inspraak en zeggenschap in de coöperatie;
- Inzicht in resultaten onvoldoende (systemen ontbreken om begeleiding, trends en soortenontwikkeling te volgen);
- Kwaliteitsmanagement (PDCA) is onvoldoende;
- Onduidelijkheid over omvang taken en benodigde capaciteit (vanwege vernieuwing ANLB en introductie NPLG);
- Verdienmodel ANLB betreft korte termijn en is daarmee onzeker;
- Leden kennen niet of onvoldoende de rolverdeling tussen de regionale collectieven en Natuurrijk Limburg;

Kansen (extern):

- ANLb, biodiversiteit en natuurinclusieve landbouw staan op een gunstige manier op de maatschappelijke kalender (de onderwerpen zijn actueel en de samenleving wil het positief oppakken);
- Profiel ANLb nog versterken richting het grote publiek;
- Breder maatschappelijk draagvlak biedt kansen voor een integrale gebiedsaanpak (en dus voor samenwerking met relevante stakeholders);
- Positieve aandacht voor natuur en landschap vanuit optiek recreatie en groene gezondheid;
- Verbreding van aandacht voor ANLb-doelen naar ook bodem, water en klimaat;
- Verplichtingen landbouw (vanuit stikstof en klimaatopgaves) om op te schuiven naar natuurinclusieve landbouw;
- Meer middelen beschikbaar om als maatschappij de transitie naar natuurinclusief te maken;
- Er is een wachtlijst van potentiële deelnemers met zin om aan de slag te gaan;
- Natuurinclusief werken gebruiken als een katalysator om de maatschappelijke vraag nog verder op te voeren (zichzelf versterkende transitie);
- Verlenging van de overeenkomst per 2023 (nieuwe GLB) biedt stabiliteit rondom het inkomen van de aanvrager. Zeker als het lukt om voor een langere periode dan zes jaar een overeenkomst aan te mogen bieden;
- Wegvallen IKL biedt mogelijkheden om dienstverlening verder uit te bouwen met niet ANLb-activiteiten (onder meer in samenwerking met gemeentes).

Bedreigingen (extern):

- Als kleine organisatie worden we al snel overvraagd;
- GLB 2023-2027 kan van collectieven te veel prioriteiten en aandachtsvelden in een te korte periode vragen;
- We zijn een klein radertje in een complex geheel. Grote bedrijven/organisaties maken vaak de dienst uit. We zijn onvoldoende in staat ons zelf zichtbaar te maken bij andere organisaties;
- Politieke instabiliteit en gebrek aan steun op provinciaal, landelijk en Europees niveau;
- Te grote en eenzijdige afhankelijkheid van één (type) opdrachtgever;
- Andere erfbetreders hebben andere meningen en kunnen deelnemers negatief beïnvloeden in hun keuze voor het ANLb;
- De landbouw in het algemeen heeft bij delen van de bevolking een negatief imago (daar 'stoppen we liever geen geld in');
- Investeren in natuur en landschap is voor delen van de bevolking een doorgeschooten en niet-effectieve hobby van een linkse elite oftewel geldverspilling;
- De vrees is dat grotere partijen (verdienmodellen) vooral als gevolg van het GLB 2023-2027 aan de slag gaan en gelden ontvangen voor de onderwerpen verbeteren bodem-, lucht- en waterkwaliteit. Aandacht en gelden voor ANLb-soorten (biodiversiteit) dreigen onder te sneeuwen (geen verdienmodel);
- Beperkte looptijd contracten biedt de regeling onvoldoende perspectief en continuïteit;
- TBO's werken liever zelfstandig;
- ANLB-areaal blijft al jaren relatief te beperkt om toegevoegde waarde te kunnen tonen en dreigt een lachertje te worden;
- Overheid maakt vanuit diverse perspectieven – soms tegenovergestelde – veelheid aan regels.

BIJLAGE 3: ACTUELE BEZETTING WERKORGANISATIE NATUURRIJK LIMBURG

Medewerkers	FTE*	Uren per week	Functie
Huub Dormans	0,8	32	Directeur
Harm Kossen	0,9	36	Strategisch manager, Provinciaal coördinator ANLb, Hoofd Kwaliteit Beheer, Ecologisch expert (is dit samengevoegd: Technisch directeur??)
Ronald Geurten	0,8	32	Ledenbetrokkenheid en communicatie
Stephanie Douma	0,8	32	ANLb contracten en -beleid
Marja Melis	0,6	24	Administratie
Nieuwe collega	0,6-0,8	24-36	Binnendienstmedewerker
Rik Schreurs	0,9	36	Veldmedewerker
Koen van Weelden	0,9	36	Veldmedewerker
Frans Blezer	0,9	36	Veldmedewerker
Anne Steeghs	0,8	32	Veldmedewerker
Karin Stijnen	1	40	Veldmedewerker
Mickeal Kurvers	0,9	36	Veldmedewerker
Subtotaal	10		
Extern ingehuurd			
Pieter Puts	0,5	20	Veldmedewerker
Stan Bruijsten	0,4	16	Veldmedewerker
Willemien Lemmers	0,6	24	Tijdelijke versterking binnendienst
Wouter Rozendaal	pm	pm	Landelijkprojectleider GLB pilot projecten
Willem Maris	pm	pm	Specialist patrijs
Subtotaal	1,5		
Totaal	11,5		

1 FTE is ongeveer 1.500 uur (exclusief algemene werkzaamheden, overleggen en verlof)

BIJLAGE 4: BESTUUR EN LEDENRAAD

- Voorzitter John Verhoijzen
- Penningmeester Jan Beunen
- Janine Huntjens-Schnackers
- Fons Kersten
- Martine van Dusseldorp

Ledenraad

1. Leon Hupperichs
2. Jan Voncken
3. Helma Korten
4. Louis Thissen
5. Ger Roersch
6. Hans van den Boom
7. Louik Ebbers
8. Xavier Hartmann
9. Jacques van Melick
10. Lambert Philipsen
11. René Rademaker
12. Peter Roebroek
13. Geert Rutten
14. Jan van der Zwaan